

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001462

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-04-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гнатенко Сергій Олександрович

2. Serhiy Hnatenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9904-1341

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 03-06-2024

Спеціальність за освітою: Середня освіта. Математика

Місце роботи здобувача: ПЗВО «Кам'янець-Подільський податковий інститут»

Код за ЄДРПОУ: 41757627

Місцезнаходження: вул. Князів Коріатовичів, 21, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32302, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 5229

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 17.01

Тема дисертації:

1. Архітектоніко-семантична трансформація тексту: прийом стирання (erasure) в літературі формальних обмежень
2. Architechtonic and semantic text transformation: erasure technique in constrained writing

Реферат:

1. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що це – перша спроба у вітчизняному літературознавстві системного дослідження особливостей архітектоніко-семантичної трансформації тексту, що зумовлюється застосуванням прийому стирання (erasure) в літературі формальних обмежень. На сьогодні існують різні варіанти реалізації erasure, а саме: «витирання», «замальовування», «затемнення», «зафарбовування», «притлумлення». У дисертації під стиранням розуміється свідоме та раціоналізоване вилучення частин з оригінального тексту задля створення нового архітектоніко-семантичного словесного варіанта. У категоріальному вимірі пропонуємо визначати стирання не як метод чи жанр, а як прийом, що є

одним із засобів створення мистецьких продуктів у літературі формальних обмежень. У вітчизняній філологічній науці актуальною є розробка й удосконалення методології аналізу явищ літератури формальних обмежень. Особливо це стосується практичного втілення прийому стирання, майже не вивченого в українському літературознавстві. У дослідженні архітектоніка розглядається як упорядкована загальна цілісність тексту і твору, що забезпечується гармонійними взаємозв'язками між змістовно-формальними елементами. Розбір специфіки формування і подальшої еволюції уявлень щодо архітектоніки проведено в діахронному аспекті, що доводить універсальний сенс цього поняття. Визначено, що усвідомлене використання стирання як прийому розпочинається в добу постмодернізму. Існують генетичні зв'язки між активізацією в застосуванні цього засобу й діяльністю представників УЛІПО та конкретної поезії. Автори, які дотримувалися концепції літератури формальних обмежень і використання прийому стирання, прагнули відстежити потенціал слова в його архітектоніко-семантичній комбінаториці. Відбувалося поєднання, здавалося б, зовсім несумісних речей: математики і поезії, легковажної гри і виснажливої праці, серйозного і смішного. Через архітектонічні зіткнення народжувалися нові контексти та смисли. Встановлено, що успішному функціонуванню літератури формальних обмежень і використанню прийому стирання сприяють певні умови. Серед них особливо важливими визначено: 1) обов'язкова наявність оригінального тексту (першоджерела, гіпотексту); 2) проведення операцій з архітектоніко-семантичних перетворень первинного тексту; 3) експериментально-креативна діяльність постмодерністського автора; 4) присутність комунікативно-інтелектуальної гри; 5) культивування ускладнень архітектоніки тексту, що призводить до його семантичного поглиблення. Архітектоніко-семантичне оновлення тексту стимулюється втіленням концептуальних засад літератури формальних обмежень і прийому стирання. Результатом авторської діяльності стають тексти, утворені за наперед визначеними лімітованими правилами. Вимоги можуть стримувати чи забороняти використання означених засобів, нав'язувати тверді формальні чи змістовні умови, проте сповідування встановлених обмежень є добровільним. Автор їх приймає без зовнішнього (каузального) тиску. Обмеження визначають ще до початку створення тексту, вони стають свідомим вибором заради актуалізації та деавтоматизації словесного матеріалу. Доведено, що експресивність новотворів, що з'являються завдяки стиранню, не може зводитися виключно до візуальних ефектів. Технологія стирання передбачає активацію імпліцитних і експліцитних складових. Процеси кодування й декодування інформації супроводжуються посиленням ігрового начала. Через стирання текстових частин із першоджерела в новотворах формуються ознаки інтермедійності, інтертекстуальності, гіпертекстуальності, конвергентності та мультикультуризму. Робота містить вступ, чотири розділи, висновки, список використаних джерел і додатки. У першому розділі розглядаються такі базові поняття, як архітектоніка й література формальних обмежень. Другий розділ присвячений детальному висвітленню прийому стирання, подається його дефініція, проводиться класифікація різних проявів, робиться огляд академічних досліджень із проблематики стирання. У третьому розділі йдеться про формування поетики стирання в контексті загального літературного розвитку постмодернізму в останній третині ХХ століття. У четвертому розділі висвітлюються особливості, що супроводжують процес трансформації прийому стирання в американській літературі початку ХХІ століття.

2. The novelty of the thesis lies in the fact that it is the first attempt at systemic research into the features of architectonic and semantic text transformation, wrought by the use of erasure technique in constrained writing in Ukrainian literary studies. Currently, numerous practices of erasure exist, such as: erasing, painting over, obscuring, blacking out and dimming. In the thesis erasure is defined as any conscious and rationalized exclusion of parts from the original text in order to create a new architectonic and semantic verbal unity. The thesis argues that erasure should be categorized as a technique rather than method or genre, and this technique is one of the means of creating art in constrained writing. The topicality of developing and refining the analysis methodology of phenomena in constrained writing is seen throughout domestic philological research. This is particularly true concerning the practical application of the erasure technique, which is almost entirely unexplored in Ukrainian literary studies. In this research, architectonics is understood as the organized general entirety of a text and work of art, which is reached by harmonious connections between content and form components. The review of the

specific features of development and further evolution of ideas concerning architectonics was conducted in the diachronic aspect, which proves the universality of this concept. It was determined that the intentional use of erasure as a technique starts in the postmodern era. The thesis established genetic relations between the rise of this technique use, concrete poetry, and the activity of the Oulipo group. The authors, who adhered to the constrictive writing concept and use of erasure technique, strived to investigate the potential of the word in its architectonic and semantic combinatorics. Thus occurred the joining of seemingly incompatible things: mathematics and poetry, frivolous play and exhausting work, the serious and the funny, as new contexts and senses were born due to architectonic collisions. The thesis argues that certain circumstances facilitate the successful functioning of constrained writing and the use of erasure technique. The most significant among them are: 1) the mandatory existence of the original text (source, hypotext); 2) the conduction of operations to forge the architectonic and semantic changes of the source text; 3) experimental and creative activity of the postmodern author; 4) the presence of communicative intellectual play; 5) the cultivation of architectonic complications of the text leading to its semantic enrichment. Architectonic and semantic text updating is stimulated through the embodiment of conceptual foundations of constrictive writing and erasure technique. Texts created according to a limited set of predetermined rules become the result of an author's activities. The requirements can restrict or ban the use of listed means and enforce rigid formal or sense conditions. Nevertheless, the adherence to the set restrictions is voluntary. The author accepts them without external (causal) pressure. The restrictions are defined before the creation of the text starts and become a choice aimed at the actualization and deautomation of the verbal material. The expressiveness of the new works of art that appear due to erasure cannot be viewed solely as the result of visual effects. The erasure technique involves the activation of both implicit and explicit components. The processes of coding and decoding of information are accompanied by intensification of gamification. Due to the erasure of parts of the source text, signs of intermediality, intertextuality, hypertextuality, convergence and multiculturalism are shaped in the new text. The thesis consists of an introduction, four chapters, conclusions, references and annexes. The first chapter focuses on such basic concepts as architectonics and constrained writing. The second chapter is dedicated to the detailed elucidation of the erasure technique, namely, its definition is provided, classification of its various manifestations is offered, the overview of academic works on erasure is done. The third chapter delineates the shaping of erasure poetics in the general context of literary postmodernism as it evolved over the final third of the 20th century. The fourth chapter outlines the features that accompany transformation of erasure in American literature in the early 21st century.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Гнатенко С. Різновеликі пробіли як графічна реалізація цезури в поезії Трейсі М. Атсітті. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 41. Том 1. С. 136–140.
- 2. Волковинський О., Гнатенко С. Виникнення і формування поняття «архітектоніка» в загальнокультурному і науковому аспектах. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. 2022. Вип. XIX. С. 89–99.

- 3. Волковинський О. С., Гнатенко С. О. Використання прийому «стирання» в молодій американській поезії початку XXI ст.: архітектонічно-структурна трансформація сонетного канону. Питання літературознавства. 2023. Вип. 107. С. 30–42.
- 4. Волковинський О., Гнатенко С. Виразальний потенціал слова в літературі формальних обмежень. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія історична та філологічна / [редкол.: Людмила Марчук (голов. ред.), Олег Рарицький (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. XX. С. 163–173.
- 5. Гнатенко С. Сучасна американська випадкова поезія. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. 22. С. 547–549.
- 6. Гнатенко С. Рецептивна трансформація сонету в збірці Джен Бервін. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 21. С. 257–258.
- 7. Hnatenko S. Images of Nature in Speculative Flash Fiction. Naturing Cultures / Culturing Natures: Humans and the Environment in Cultural Practices: Book of Abstracts. Nicolaus Copernicus University in Toruń, 2022. P. 17.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Волковинський Олександр Сергійович

2. Oleksandr Volkovynskyi

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0490-9743

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чик Денис Чабович
2. Denys Chyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4304-114X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02125556

Місцезнаходження: вул. Ліцейна, 1, Кременець, Кременецький р-н., 47003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Департамент освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тичініна Альона Романівна
2. Alona Tychinina

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6316-2005

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Код за ЄДРПОУ: 02071240

Місцезнаходження: вул. Коцюбинського, буд. 2, Чернівці, 58012, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кришталюк Ганна Анатоліївна
2. Hanna Kryshtaliuk

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0904-4320

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рарицький Олег Анатолійович

2. Oleh Rarytskyi

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1941-584X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Код за ЄДРПОУ: 02125616

Місцезнаходження: вул. Огієнка, буд. 61, Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський р-н., 32300, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заклучні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кеба Олександр Володимирович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Кеба Олександр Володимирович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Дмитрецька Любов Іванівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна